

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30

Posamezna številka 60 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 31

Ptuj, 21. decembra 1919

I. letnik

Protestni shod državnih nameščencev v Ptuj

dne 18. decembra 1919.

V posvetovalnici mestnega urada so se zbrali 18. t. m. ob 1/2 11 uri skoro polnoštevno ptujski državni nameščenci vseh slojev in strok, da protestirajo na javnem shodu proti nečuvvenemu postopanju vlade glede rešitve prasanja uradniških zahtev. Padla je marsikaka pikra beseda; le žal, da je bila potrebna in da je v resnici skrajni čas, da se odločujoči krogi zdramijo iz neverjetnega mrtvila.

Na dnevnem redu so bile tele točke: 1. položaj državnih nameščencev; 2. volitev permanentnega akcijskega odbora; 3. resolucije; 4. slučajnosti.

Shod je otvoril kot sklicatelj g. ravnatelj F. Vajda, ki je bil po pozdravu in splošnem poročilu izvoljen za predsednika. Zapisnikar je bil g. prof. Alič. Vladni koncipist g. Tone Kosi je imel prav resen, stvaren in premišljen programatičen govor, ki je naslikal v njem ne le obupno-bedno stanje drž. nameščencev, ampak tudi eminentno nevarnost, v katero se pogreza država vse bolj od dne do dne vsled neumevanja dejanskih razmer, kakršno kažejo vladni krogi v Belgradu. Odklonil je odločno mnenje, ki je preskočilo plot ministerskih zob, da si državni uradnik poleg svojega dela poišče lahko še postranski zaslužek. (Medklic: S prodajo izvoznice! Fej! — V Sloveniji vsaj je „postranski zaslužek“ drž. uradništva več ali manj nemogoč, ker je naše uradništvo, hvala Bogu, še — pošteno in zna čuvati svojo stanovsko čast. Opomba ured.)

G. ravnatelj Vajda je opozarjal na vzgojni upliv, ki ga ima na mladino dejstvo, da mora učiteljstvo z drugimi nameščenci vred poseči po skrajnem sredstvu — stavki; opozarjal je na nevarnost, v katero bo zagazila država, če bo prišlo do splošnega uradniškega štrajka. Razsulo je na videzu, splošna anarhija, obubožanje, rop, pobjoj, skratka propast človeške družbe.

G. dr. Zelenik je povdarjal idealno stališče izobraženstva. Kdor se je posvetil študijam in je stopil v državno službo, ni imel namena, da obogati. Odkod neki? Idealizem ga je gnal v to; namenil se je pomagati po svojih močeh človeštvu, da to doseže svojo vzvišeno nalogo — biti človek, ne žival. Udinjal je svoje moči državi, da pomaga graditi. In zato prejema mesečno par umazanih papirnatih cunj, da se mu jih gabi v roke prijeti in za katere si niti kosila ne more kupiti. Država stoji in pade z uradništvom. Če se država danes zruši, ne bo nikdar več imela prilike, da vstane. Ne bo več „bratoljubne“ antante, ki se je tako „nesebično“ borila za nas male in ponižane, da nam danes od njenega bratoljubja slabo postaja. Zato pa: pazite, gospodje, ki sedite na vladnih stolcih! Vi boste dajali zgodovini odgovor!

Zdravstveni koncip. dr. Vrečko je povdarjal circulus vitiosus, v katerem se vrtilo porušanje plač z rastočo draginjo. Čim se izleže časnikarska rasa, da se bodo regulirale plače, že delajo cene vseh produktov akrobatične skoke. Ne potrebujemo višjih plač;

stvarne pomoči potrebujemo, destrukcija cen je potrebna, ureditev valute in ustvaritev normalnih razmer.

Sprejeta je bila soglasno ta-le resolucija: Vršeč svoje dolžnosti napram državi, si ne damo kratiti pravice do sigurnega obstanka; zavračamo z ogorčenjem dosedanje dosledno vsestransko slepljenje in omalovaženje javnih nameščencev in zahtevamo odločno takojšnjo ureditev vseh naših prasanj.

S studom odklanjamo žaljivo podtikanje odgovornih faktorjev, „da si uradnik lahko še kod drugod kaj zasluži.“

Odločno bomo branili svojo nedotakljivo čast in borili se bomo z vsemi sredstvi za pravico do poštene eksistence, kakršno zahteva ugled in dobrobit države.

Jamčimo, da bodo naše sklenjene vrste privedle državne činitelje do prepričanja, da se mora krivično postopanje napram javnim nameščencem kruto maščevati na državni sami.

Na shodu je bil izvoljen permanentni akcijski odbor, ki imej nalogo začasno zastopati ptujske drž. nameščence vseh strok in slojev, vzdrževati stike s centralnim odborom uradniške organizacije v Ljubljani in Mariboru, informirati uradništvo o vseh tekočih akcijah in pripraviti tla za močno uradniško krajevno organizacijo.

V ta odbor so bili izvoljeni gospodje: okrajni komisar Forčesin za okrajno glavarstvo in drž. policijo; dr. A. Stuhec, sodni predstojnik, za sodnijo; nadgeometer Omerzu za zemljemerski in davčni urad, davčno oblast in finančno stražo; poštni vodja Zemljič za poštarje; prof. dr. Komljanec in nadučitelj Gorup za srednje—, meščansko— in ljudsko-šolsko učiteljstvo.

G. vodja okrajnega glav. dr. Pirkmaier je k delokraju tega odbora omenil, da bodi samo predhodnik novemu odboru, ki ga bo izbrala organizacija in da naj skuša to organizacijo čim prej udejestiti; tudi pri centralni organizaciji v Ljubljani je treba marsikaj preosnovati; tudi tam je še dokaj nejasnosti in dobiček od organizacije imajo zvečine le oni, ki so centralnemu odboru krajevno najbližji, v tem ko krajevnih organizacij ni. Šlo bo za določevanje aktivitetnih doklad, razredovanje teh po krajih in tu daje točne informacije lahko le krajevna organizacija.

G. žel. rev. Cijan je v temperamentnem govoru izrazil solidarnost organizacije žel. uradnikov z drž. nameščenci in je udeležence shoda pozival na slogo in brezobziren boj za pravico. Ob 12 uri je shod končal. S.

Vojaštvo in šolstvo.

F. Vajda.

Pokojna Avstro-Ogrska je vzdrževala celo vrsto raznih vojaških šol: vojaške realke, kadetnice, akademije, ki so imele v glavnem dva namena: 1) brezplačno vzgojo oficirskih in uradniških, večinoma nemških ali madjarskih dečkov, 2) raznarodovanje tistih slovanskih dečkov, ki so bili sprejeti v te šole.

Te šole so bile večinoma nameščene na Dunaju, v Budimpešti in po nemških ali madjarskih krajih: Mödling, Hainburg, Traiskirchen, Wiener-Neustadt, St. Pölten, Enns,

Liebenau pri Gradcu, kjer so bile, more ali manj, krasne stavbe ter so bile radodarno opremljene z vsem potrebnim in včasih tudi z nepotrebnim.

Po razpadu monarhije je ostala ogromna večina zavodov avstrijski in madjarski republiki, ki sta podedovala tudi razne visoke šole, umetniške zbirke in luksurijske zgradbe za ministrstva in druge osrednje urade. Pri likvidaciji se je ta velikanski dobiček obeh republik očitno pozabil, kakor lahko sklepamo iz raznih vesti o delitvi državnih dolgov in vojnega posojila.

Kako mačehinsko so ravnali z našimi pokrajinami, vidimo zdaj, ko si gradimo svoje urade in svoje šole, a nimamo prostorov zanje.

Od vojaških šol nam je ostala v Sloveniji edina vojaška realka v Mariboru, na Hrvatskem šola v Karlovcu, vojnomočnariško akademijo na Reki pa nam hoče ugrabiti zemljelačni Lah.

Toliko in takšnih vojaških šol, kakor jih je imela Avstro-Ogrska, ne rabi naša narodna in demokratska država, ki naj nudi izobrazbo enakomerno vsem stanovom. Tudi Nemška Avstrija je opustila prejšnje vojaške šole, poslopja pa porablja za splošno izobraževalne zavode in za internate, kjer gojenci sami opravljajo vsa dela na vrtu, v drvarnici, klavnici, pri pečeh, motorjih itd.

Na slovenskem ozemlju je torej edina vojaška realka v Mariboru, ki je popolnoma opremljena kot šola z raznimi zbirkami in delavnicami ter kot internat s posteljami in drugimi potrebščinami. Ker se vojaška realka opusti, naj se to poslopje z vsem inventarjem zopet porabi za šolo in sicer za kako strokovno šolo, katerih nam najbolj primanjkuje.

Toda imamo še druge stavbe, ki so prej služile vojaštvu, to so vojašnice, katerih je Avstro-Ogrska s 3 letno vojaško službo rabila mnogo več nego jih bo rabila naša država, v kateri bo gotovo veljala srbska skrajšana vojaška služba. Vojašnice se bodo morale preurediti za šolo — v Ljubljani se to menda že dela — ter bodo tako več prispevale za obrambo domovine. Izobražen naraščaj bo potreboval le malo strokovnega vojaškega vežbanja, da postane prvovrsten brambovec.

Tudi na Ptuj nas muči vprašanje prostorov za šole, ki so vse prenapolnjene, odkar je padel kitajski zid, ki je ločil slovensko okrožje od posilinemškega mesta. V I. razred gimnazije se je letos vpisalo 96 učencev in učenk. Komaj smo dobili prostora zanje. Prihodnje leto je pričakovati vzporednice tudi v drugem razredu, gimnazijsko poslopje pa nima nobene učne sobe več. Še kritičnejši je položaj novo ustanovljene deške meščanske šole. Za izobrazbo širokih plasti kmetovalcev, obrtnikov in trgovcev je meščanska šola važnejša ko gimnazija. Letos smo I. razred deške meščanske šole za silo pospravili v ljudski šoli pri okr. glavarstvu. Prihodnje leto pride še II. razred in po zgledu gimnazije je pričakovati, da bo I. razred deške meščanske šole imel vzporednico, zlasti ker v Ormožu ni meščanske šole, dasiravno tam že imajo šolsko poslopje.

Ako mesto Ptuj ne dobi prostorov za deško meščansko šolo, obstoja resna nevarnost, da zgubi to pridobitev, katero nam je naklonila narodna vlada.

Vprašanje prostorov bi bilo za gimnazijo in za deško meščansko šolo ugodno rešeno, ako vojaška uprava mestni občini vrne novo vojašnico za gradom, ki je itak last mestne občine. V tisto vojašnico, kjer je zdaj vojaška bolnišnica, bi se priselila gimnazija, v gimnazijsko poslopje pa bi prišla deška meščanska šola, ki bi vzela pod svoje okrilje tudi obrtno in trgovsko nadaljevalno šolo.

Trdno pričakujemo, da bo vojaška uprava v tem pogledu ustregla šolski potrebi prebivalstva tem bolj, ker je v Ptuju za tukajšnjo majhno garnizijo dovolj vojašnic. Pred 30 leti, ko sem tukaj študiral, še ni bilo nove vojašnice, bil je tukaj cel bataljon pionirjev, a vsi so imeli prostora; v veliki vojašnici v Panonski ulici je stanoval oženjen komandant, oženjen vojaški zdravnik, oženjen stotnik in še nekaj neoženjenih častnikov. Prepričani smo, da nam bodo danes v dobi stanovanjske mizere vojaški krogi radi šli na roko. Čim tesneje se bomo stisnili, tem ožje nas bo oklepala vez medsebojne ljubezni!

Gospodarstvo.

Revne in manj premožne sloje bo podpirala vlada za časa splošne draginje na ta način, da bodo dobivali belo moko po 3 K 50 v kilogram. V Sloveniji bo deležno te vladne pomoči okrog 300.000 oseb, med temi samo v Ljubljani kakih 50.000. Primanjkljaj bo znašal samo za Slovenijo približno 7 milijonov kron na mesec, ki ga pokrije mesec.

Kurz krone napram dinarju. S. N. Zagreb, 13. decembra. Kurz krone napram dinarju je na beograjski borzi vedno čez 400. V beograjskih trgovskih krogih se pripoveduje, da vrže Srbska narodna banka vsak dan po svojih prijateljskih zastopnikih velike množine kron na borzo. Radi tega je onemogočeno, da bi padel kurz kroni napram dinarju pod 400, ker Srbska narodna banka ponuja vsakomur več nego 400 kron za 100 dinarjev.

Valutno vprašanje. (Slov. N.) Beograd, 14. decembra. Komisija za valutno reformo, v kateri se nahaja grof Kulmer iz Zagreba, dela še nadalje na projektu za valutno reformo. Kakor javljajo beograjske novine, predlaga finančno ministrstvo, da se določi relacija 1 proti 4. To bi bilo definitivno razmerje. Komisija se v tem vprašanju ni zjediniła. Po predlogu finančnega ministrstva naj bi se rešilo valutno vprašanje na ta način, da se pritisne, kakor poroča „Politika“ na desetdinarski bankovec žig 40 kron, tako da bi se glasil novi bankovec na eni strani v dinarjih na drugi strani pa v kronah. Po tem razmerju bi se plačevale vse vloge, dolgovi in terjatve, vsi vrednostni papirji itd.

Važno za izvoznike lesa. Radi silnega pomanjkanja vagonov more železnica le v majhni meri ustrezati velikemu povpraševanju po vagonih za eksport lesa. Zato treba, da se razpoložni vagoni razdele med posamezne izvozne tvrdke po gotovem ključu. Razni interesenti so se obrnili s posredovanjem trgovske in obrtniške zbornice do obratnega ravnateljstva Južne železnice, da naj bi se ključ določil na podlagi množin, ki jih imajo tvrdke pripravljene za odpošiljatev; da se nepristransko doženejo te množine, naj bi jih ugotovil poseben odbor iz zastopnikov vseh interesentov, eventualno na licu mesta. Da bo mogoče upoštevati vse interese, pozivlja obratno ravnateljstvo Južne železnice v Ljubljani vse eksportne tvrdke, da mu v teku osmih dni naznanijo količine lesa, ki jih imajo pripravljene za odpošiljatev v inozemstvo.

Dopisi.

Vojaški koncerti v Ptuju. Dne 11. decembra t. l. je priredil najemnik slovenske kavarne „Balkan“ g. Janko Vučak II. vojaški koncert kralj. mariborske divizijske godbe. G. J. Vučak je, kakor nam je že znano, zelo podjeten mož in se je tudi v tem oziru potrudil, da dá ptujskemu občinstvu priliki sli-

šati našo kr. jugoslovansko godbo. Vojaška godba je igrala res izvrstno in občinstvo se je dobro zabavalo.

Dopolnitev. V zadnji številki listu smo prinesli med drugim poročilo Dijaške kuhinje v Ptuju. V tem poročilu stoji, da je bilo na poroki Sagadin Josip-Tončka Kupčič darovanih 55 K. K temu je dostaviti toliko, da je bilo v resnici darovanih 110 K in da se je ta znesek razdelil na dvoje in sicer polovica Dijaški kuhinji in polovica Dijaškemu podpornemu društvu. Uredništvo.

Okrajni preračun za leto 1920 je bil od dne 3. decembra skozi 14 dni vsakemu na vpogled javno razpoložen. Primanjkljaja izkazuje K 653,203-74, ki se mora kriti z dokladami.

Nov most se je zgradil čez Rogoznico na cesti proti Kicarju. Most je iz betona z vdelanimi težkimi traverzami ter za promet pripravljen. S tem se je izpolnila želja vseh tamkajšnjih posestnikov, ki so tudi k mostu največ prispevali.

Urbanski most se je začel graditi. Prejšnjega lesenega je letos odnesla voda, tako da je bil sedaj promet zelo otežkočen. Delo je vzel v roke okrajni zastop.

Objava. Že dolgo let ni bil takozvani Ulmov brod na Dravi pri Muretincih v prometu. Kakor je javil g. graščak Ulm, je sedaj ta brod spet popravljen in se je izročil prometu. Le dovozne ceste so v slabem stanju; te pa bodo prizadete občine kmalu popravile. Tako bo vsem potnikom, ki si hočejo prikrajšati pot po Zavrče, mogoče se izogniti ovinki na borlski most.

Ogenj. V nedeljo dne 14. t. m. proti večeru je zgorelo viničarsko poslopje g. učitelja Vobiča v Paradižu. Sumi se, da je ogenj zanetila hudobna roka.

Nesreča. V mlinu Jurija Sajko na Slapeh ob Dravinji blizu Ptujске gore se je pred 14 dnevi ponesrečil 16 letni sin mlinarja. Nadebudni deček je prišel približno k vrtečemu se kolesu, ki ga je zagrabilo za obleko in ga vrtelo okoli, dokler mu ni obleko raztrgalo in razdrobilo ude. Po kratkih težkih mukah je umrl.

Dravski mlin v Zabovcih. Letos v poletju je odnesla visoka voda leseni mlin na Dravi. Lastnik si je že postavil drugega močnejšega, ki bo bolje kljuoval valovom.

Vinska cena za letošnje vino se giblje po kakovosti od 10 kron višje.

Sv. Vid pri Ptuj. V nedeljo, 14. decembra t. l. se je vršil tukaj ob precej klaverni udeležbi shod Kmečke zveze, na katerem je govoril kaplan Kranjc. Ta je oblatil vse, kar ne trobi v Korošev rog. Govoril pa je med drugim tudi take neslanosti, da ni našel odobravanja niti pri svojih somišljenikih. Na posebno ostuden način pa je oblatil šolo in učiteljstvo, (zborovanje se je vršilo v šoli), češ, vero hočejo iz šole. Iz visokih šol so baje profesorji že verouk odpravili, sedaj ga hočejo še iz srednjih in ljudskih. Učitelji vlečejo mastne plače, delajo pa nič itd. itd., kar je še drugih takih laži. Zelo čudno pa je to, da se je za shod zvedelo še le v zadnjem trenutku, čeravno je o tem vedel že prej, nekdanj „fortschrittlich“ se delajočinož, in da je ta gospod, ki se sicer kaže v čisto drugačni luči, bil navzoč pri zborovanju, kjer je molče v žep vtaknil vse komplimente, ki jih je dal č. g. kaplan šolo in učiteljstvu. Lepa stanovska zavednost, kakor da živimo še v dobi konkordata. Sicer pa so morali č. g. sami opaziti, da njihove besede niso našle pri poslušalcih odmeva. Z izvolitvijo zaupnikov pa tudi niso imeli posebne sreče, kar jim bo bližnja bodočnost pokazala. Tudi s podpisnimi polami si ne bodo lovili kalinov. Tempora mutantur et nos mutamur in illis!

V Slovenjgradu sta ustanovila gg. Andrej Oset in Franjo Cajnko trgovino z vinom. Ker je to prva slovenska vinska trgovina v Slovenjgradu in ker bosta imela na zalogi res pristna štajerska, banatska in dalmatinska vina, priporočamo to narodno vinsko trgovino vsem gg. gostilničarjem in drugim najtopleje. Opozarjamo na današnji inserat!

Politične vesti.

Korošči se zopet pripravljajo na napad? „Neues Grazer Tagblatt“ priobčuje o plebiscitu na Koroškem iz Št. Vida na Glini datirano notico, v kateri naglašajo, da Jugoslovani niti v slučaju, ako bi bil izid ljudskega glasovanja neugoden za kraljevino SHS, ne nameravajo zapustiti Koroške. Nasprotno, ako bi prebivalstvo odločilo proti Jugoslaviji, bi Koroško zasedlo več srbskih divizij, ki bi branile koroško ozemlje proti vsakomur. Na drugi strani pa zatrjujejo jugoslovanski organi, da je beograjska vlada pričela pogajanja z Dunajem glede odstopa južne Koroške brez plebiscita kraljevine SHS. Z ozirom na te vesti ugotovlja „Neues Grazer Tagblatt“, da vlada na Koroškem takšno razpoloženje, da bodo Korošči zopet posegli po samopomoči, ako bi bil položaj tak, da bi se bilo bati, da ostane Koroška pod jugoslovanskim gospodstvom. Menimo, da se bodo koroški Nemci temeljito premislili, predno bodo izvršili svojo grožnjo. Nikar si naj ne domišljajo, da bi se jim z nova posrečil takšen napad, kakršnega so izvršili letošnjo spomlad. Jugoslovanske čete so pripravljene na vse. Korošči le naj poskusijo z novimi pustolovščinami, jamčimo jim, da bodo plačali svoj poskus s krvavimi glavami.

Zadoščenje Madžarske radi napada v Prekmurju LDU. Beograd, 13. decembra. „Politika“ poroča: Včeraj je konferiral vojni minister Hadžić z angleškim višjim častnikom, ki je na prošnjo budimpeštanske vlade prišel kot posredovalec v Beograd zaradi ureditve vprašanja, kako bi Ogrska dala zadoščenje zaradi napada v Prekmurju. Ogrska vlada je v prvi vrsti predlagala, da pride njen vojni minister v Beograd opravičevati se, in poleg tega je pripravljena dati odškodnino. Končnoveljavni dogovor še ni gotov, sklenilo se je pa, da plača Ogrska denarno odškodnino našim ranjencem in da madžarski oddelki, ki so izvršili napad, z vihrajočimi zastavami defilirajo pred skupinami naših vojakov in jim izkažejo čast.

Oglasi.

Počeni z dnem 15. decembra t. l. se otvori pri vseh poštah uradih v Prekmurju, kateri so imenovani v okrožnici od 7. novembra št. 47259 popolen denarni promet, to je vplačevanje ter izplačevanje poštne nakaznice, vplačevanje potom položnic, izplačevanje plačilnih nakaznic, sprejemanje in izdajanje denarnih pisem, sprejemanje paketov, ki so obremenjeni s povzetjem, sprejemanje in izdajanje pisemskih povzetnih pošiljk ter poštne naloge. Paketno stvarino naj sprejemajo uradi do preklica le na lastno odgovornost pošiljatelj in brez jamstva poštne uprave.

Razno.

Promet z Italijo odprt. Dne 16. decembra se je otvoril direktni osebni promet med Trstom in Ljubljano, in sicer vozi iz Ljubljane vlak št. 87, ki odhaja ob 10.45 in prihaja v Logatec ob 14.36. Ta vlak ima na Verdu potno in carinsko revizijo. Iz Logateca odhaja ob 19.10 in prihaja v Trst ob 21. V nasprotni smeri iz Trsta do Logateca vozi vlak št. 1884, ki odhaja iz Trsta ob 8.30 in prihaja v Logatec ob 12.25; iz Logateca ta vlak vozi kot vlak vozi kot vlak št. 84; odhaja iz Logateca ob 14, in prihaja v Ljubljano ob 17.18. Tudi ta vlak ima potno in carinsko revizijo na Verdu in stoji tam 118 minut.

Otvoritev pisemskega prometa z Madžarsko, Avstrijo ter Čehoslovasko. 15. decembr. 1919 se otvori pisemski promet z Madžarsko. V tem prometu se plačujejo pristojbine za tuzemstvo. Pristojbina za tiskovine znaša za vsakih 100 gramov oz. del. teže 3 pare —